

Εικόνες από το φλεγόμενο Μεσολόγγι

Το απόσπασμα είναι από τα ενθυμήματα του Κασομούλη. Την ώρα της εξόδου της φρουράς του Μεσολογγίου, οι πολεμιστές σε μια στιγμή που ήταν περικυκλωμένοι από τους Οθωμανούς και περιμένοντας την σωστή στιγμή για να αντεπιτεθούν, γυρίζουν και κοιτάζουν προς το Μεσολόγγι που έχουν αφήσει πίσω τους. Εκεί έχουν απομείνει κάποια από τα γυναικόπαιδα και οι πληγωμένοι.

Ὅλη ἡ πεδιάς ἔβραζεν ἀπὸ τὴν ἀνταυγάζουσαν φωτιάν, ἔχουσιν τὴν πηγὴν τῆς ἀπὸ τὴν χώραν, — ἡ (δὲ) λαμπάδα (αὐτὴ) τοῦ Μισολογγίου διέδιδεν τὸ φῶς (ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον) ἐσκορπίζετο ἕως εἰς τὸ Βασιλάδι, Κλείσοθον καὶ εἰς ὅλην τὴν πεδιάδαν, καὶ βαστοῦσεν ἕως εἰς ἡμᾶς. Ὁ (δὲ) παντοῦ (ἀνὰ τὴν πόλιν;) δουφεκισμὸς ἐφαίνετο ὥσ᾽ ἂν πλῆθος κωλοφωτιῶν. Ἀπὸ Μισολόγγι ἀκούγετο ὁ βρασμὸς τῶν φωνῶν γυναικῶν, δουφεκιῶν, (ἐκρηγνυμένων) πυριτοθηκῶν (καὶ) ὑπονόμων, ἕνας συγκεχυμένος καὶ ἀπερίγραπτος τρομερὸς ἦχος. Φοῦρνος (ἀναμμένος) ἔωαινετο (ἡ πόλις), ἀπὸ τὸ ἀκατάπαυστον πῦρ.

Απόσπασμα από την «Γυναίκα της Ζάκυνθος» του Διονύσιου Σολωμού.

Κάποιες γυναίκες από το Μεσολόγγι έχουν καταφύγει στην Ζάκυνθο πριν τον αποκλεισμό από τους τούρκους. Ὦντας πρόσφυγες έχουν κατέβει στην παραλία όπου παρακολουθούν τις φλόγες χωρίς να γνωρίζουν την έκβαση που ακολουθεί. Τις παρατηρεί ο αφηγητής που είναι ένας καλόγερος.

[ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΑΠΑΝΟΥ ΣΤΟ ΠΕΣΙΜΟ ΤΟΥ ΜΙΣΟΛΟΓΓΙΟΥ]

1. Καί ἀκολούθησα τές γυναῖκες τοῦ Μισολογγιοῦ, οἱ ὅποιες ἐστρωθήκανε στ' ἀκρογιάλι, καί ἐγώ ἤμουν ἀπό πίσω ἀπό μιά φράχτη καί ἐκοίταζα.
2. Καί κάθε μία ἔβαλε τό χέρι καί ἔβγαλε ὅ,τι κι ἂν ἐμάζωξε, καί ἐκάμανε ἓνα σωρό.
3. Καί μιά ἀπ' αὐτές, ἀπλώνοντας τό χέρι καί ψηλαφίζοντας τό γιालό: «'Αδελφάδες» ἐφώναξε,
4. «'Ακοῦτε ἂν ἔκαμε ποτέ τέτοιο σεισμό σάν καί τώρα τό Μισολόγγι; ἴσως νικάει, ἴσως πέφτει».
5. Καί ἐκίνησα γιά νά φύγω καί εἶδα ἀπό πίσω ἀπό τήν ἐκκλησία (ἰδές πῶς τή λένε) μιά γριούλα, ὅπου εἶχε στήσει ἀνάμεσα στά χόρτα μικρά κεράκια καί ἔκαιε λιβάνι· καί τά κεράκια στήν πρασινάδα ἐλάμπανε καί τό λιβάνι ἀνέβαινε.
6. Καί ἀσήκωνε τά ξερόχερα παίρνοντας ἀπό τό λιβάνι καί κλαίοντας, καί ἀναδεδύοντας τό ξεδοντιασμένο στόμα ἐπαρ-
κάλειε.
7. Κι ἐγώ ἄκουσα μέσα μου μεγάλη ταραχή καί μέ συνεπῆρε τό πνεῦμα στό Μισολόγγι. Καί δέν ἔβλεπα μήτε τό κάστρο, μήτε τή χώρα, μήτε τό στρατόπεδο, μήτε τά σπίτια, μήτε τή λίμνη· καί ἐκατασκέπαζε ὅλα τά πάντα μιά καπνούρα γιομάτη λάμψη, βροντή καί ἀστροπελέκι.
8. Καί ὕψωσα τά μάτια καί τά χέρια κατὰ τόν οὐρανό γιά νά κάμω δέηση μέ ὅλη τή θερμότητα τῆς ψυχῆς, καί εἶδα μέσ στόν καπνόν φωτισμένη ἀπό μιάν ἀκατάπαυστη σπιθοβολή μιά γυναίκα μέ μιά λύρα στό χέρι, πού ἐσταμάτησε ἀνέρα μέσ στήν καπνούρα.
9. Καί μόλις ἔλαβα καιρό νά θαμάξω γιά τό φόρεμά της πού ἦτανε μαῦρο σάν τοῦ λαγοῦ τό αἷμα, γιά τά μάτια της κτλ.,

ἔσταμάτησε ἡ γυναίκα μέσ στήν καπνούρα καί ἐκοίταε τή μάχη, καί ἡ μυρία σπίθα ὅπου πετιέται ψηλά, ἐγγίζει τό φόρεμά της καί σβένεται.

10. "Ἀπλωσε τά δάχτυλα στή λύρα καί τήν ἄκουσα νά ψάλλει τά ἀκόλουθα:

Τό χάραμα ἐπῆρα
τοῦ Ἥλιου τό δρόμο
κρεμώντας τή λύρα
τή δίκαιη στόν ὦμο —
κι ἀπ' ὅπου χαράζει
κι ὡς ὅπου βυθᾷ κτλ.

11. Καί ὅ,τι εἶχε ἀποτελειωμένα τά λόγια της ἡ Θεά, οἱ δικοί μας ἐκάνανε φοβερές φωνές γιά τή νίκη πού ἐκάνανε. Καί οἱ δικοί μας καί ὅλα μοῦ ἐγίναν ἄφαντα, καί τά σωθικά μου πάλι φοβερά ἐταραχτήκανε, καί μοῦ φάνηκε πώς ἐκουφάθηκα καί ἐστραβώθηκα.
12. Καί σέ λίγο εἶδα ὀμπρός μου τή γριούλα ὅπου μοῦ ἔλεγε: «Δόξα σοι ὁ Θεός, Ἱερομόναχε, ἔλεα πώς κάτι σοῦ ῥθε. Σ' ἔκραζα, σ' ἐκούνεια, καί δέν ἄκουγες τίποτες, καί τά μάτια σου ἔσταμάτιζαν στόν ἀέρα, ἐνῶ τώρα στά στερνά ἡ γῆς ἐσκιρτοῦσε σάν τό χόχλο στό νερό πού ἀναβράζει. Τώρα ὅ,τι ἔπαψε πού ἐτελειώσανε τά κεράκια καί τό λιβάνι. Λές οἱ δικοί μας νά ἐκερδέσανε;»
13. Καί ἐκίνησα μέ τό Χάρο μέσ στήν καρδιά μου νά φύγω. Καί ἡ γριούλα, ἔπειτα πού φίλησε τό χέρι κάνοντας μιὰ μετάνοια, εἶπε: «Καί τί παγωμένο πού ἔναι τό χέρι σου!»